

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2895/2020
10.02.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божицара Вујичића, председника већа, Весне Субић, Јелице Бојанић Керкез, Гордане Комненић и Зоране Делибашић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., коју заступа пуномоћник Милена Јанковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво – Одељење у Новом Саду, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 75/20 од 21.01.2020. године, у седници већа одржаној дана 10.02.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 75/20 од 21.01.2020. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 75/20 од 21.01.2020. године и пресуда Основног суда у Руми П 167/19 од 03.10.2019. године и предмет **враћа** првостепеном суду, на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Руми П 167/19 од 03.10.2019. године усвојен је тужбени захтев тужиле АА из ..., па је обавезана тужена Република Србија да тужилци на име накнаде нематеријалне штете за трпљење душевног бола и патњи, за нарушен лични и породични живот, за трпљење неизвесности, неодговарање државних органа и намерно скривање и заташкавање информација о стварној судбини њеног сина рођеног дана ...1981. године у ..., због реакција и ставова надлежних државних органа која су показала трајну незаинтересованост да се утврди где је и каква је судбина њеног детета, исплати износ од 1.250.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана доношења првостепене пресуде па до исплате, као и трошкове парничног поступк у укупном износу од 36.750,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде па до исплате, све у року од 15 дана под претњом принудног извршења. Ставом другим изреке тужилца је ослобођена обавезе плаћања судске таксе на тужбу и одлуку.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 75/20 од 21.01.2020. године жалба тужене је одбијена и пресуда Основног суда у Руми П 167/19 од 03.10.2019.

године потврђена; одбијени су захтеви странака за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, с тим што је предложено да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, применом члана 404. Закона о парничном поступку.

Према члану 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ...18/20), ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако је по оцени Врховног касационог суда потребно размотрити правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и када је потребно ново тумачење права. Према ставу 2. истог члана, испуњеност услова за изузетну дозвољеност ревизије Врховни касациони суд цени у већу од пет судија.

Врховни касациони суд сматра да су у конкретном случају испуњени услови из члана 404. Закона о парничном поступку, да се о ревизији тужене одлучује као о изузетно дозвољеној, ради уједначавања судске праксе, с обзиром да је у ревизији указано на различите одлуке у истој или сличној чињенично правној ситуацији.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку, па је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на остале битне повреде одредаба парничног поступка због којих се ревизија може изјавити, применом члана 407. став 1. тачка 2. и тачка 3. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је пре порођаја била у Дому здравља у ... на прегледу, где јој је речено да је са трудноћом све у реду, да би дана ...1981. године примљена у ... породилиште због болова и крварења, где није прегледана, већ јој је речено да због хитности мора у ..., па је супруг одвезао у „...“ у ББ, где је примљена на Одељење гинекологије. Прегледана је и тог дана је у 20,45 часова родила бебу мушког пола. Порођај је био тежак, јер се беба окренула карлично. Бебу, која је плакала, видела је одмах након порођаја, а сутрадан када су свима, осим тужилци донели бебу, речено јој је да због тога што је рођена карлично, беба мора да се одмара. Сутрадан, ...1981. године, тужилца је са неким од болничког особља отишла у собу у којој су биле смештене бебе и видела своју бебу у инкубатору, али није била прикључена на апарате. Тужилци је тада речено да са бебом нешто није у раду, па када је супруг тужилце дошао у болницу од тужилце је чуо да је беба болесна, да би га потом обавестили да је беба умрла, о чему тужилца није била обавештена. Супругу тужилце није омогућено ни да види бебу, нити да преузме тело детета ради сахрањивања, већ му је речено да ће беба бити сахрањена о трошку болнице. Тужилца је сутрадан отпуштена из болнице, међутим извештај о извршеној обдукцији бебе јој никад није послат, иако јој је речено да ће извештај бити послат на кућну адресу. Цео догађај тужилца је тешко

поднела, а након две године је родила здраву девојчицу. Када је сазнала за аферу везану за нестале бебе, тужила је почела да прикупља сву документацију, међутим труднички картон и све што се тиче наведене трудноће није добила. Није добила ни потврду о сахрањивању, већ инфомрацију да дете са њеним презименом није сахрањено ни у ... ни у Према тужилиним сазнањима, у време рођења њеног детета није постојао крематоријум ни у болници нити на гробљу, због чега је тражила парафински налаз са ткивом бебе, како би урадила ДНК и тако сазнала да ли је њена беба заиста умрла или не, али тај податак није добила и речено јој је да не постоји лешни каул новорођенчета чија је мајка тужила.

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање нижестепени судови су усвојили тужбени захтев сматрајући да постоји одговорност органа тужене која је заснована у пропусту да родитељима обезбеди разјашњење наводне смрти детета, као и у необезбеђивању могућности да виде дете за које су добили информацију да је умрло, тело преузму и да га сахране.

Врховни касациони суд сматра да се ревизијом основано указује на погрешну примену материјалног права, а у погледу правног основа за досуђивање тужили накнаде нематеријалне штете, како је опредељено у тужбеном захтеву и изреци првостпене пресуде. Ово зато што је спорно да ли у радњама органа тужене Републике Србије постоји неправилан и незаконит рад или противправност у поступању у смислу члана 172. Закона о облигационим односима.

Према наводима тужиле, сумња у погледу тога каква је судбина детета кога је родила дана ...1981. године код тужиле се појавила у време када је сазнала за аферу везану за нестале бебе, због чега се дана 15.04.2003. године обратила писменим путем породицишту у коме се породила, са захтевом да јој се доставе све исправе везане за порођај. Поступајући по овом захтеву породициште, односно Болница „ББ“ у ... је доставила сву документацију коју је поседовала, а и од осталих здравствених установа, као и од ЈКП „...“ из ... достављени су јој одговори по њеном захтеву, као и извод из матичне књиге рођених за матично подручје Нови Сад. Тужила је дана 28.08.2014. године поднела кривичну пријаву Основном јавном тужилашћу у Новом Саду против ГАК порођајно одељење Нови Сад, а дана 29.08.2018. године и допуну кривичне пријаве, која је одбачена због апсолутне застарелости кривичног гоњења за кривично дело одузимање малолетног лица из члана 191. став 1. и промена породичног стања из члана 192. став 1. КЗ.

Према томе, након што је тужила пријавила сумњу у погледу тога да су нетачно приказани подаци у јавним исправама о томе да је њено дете преминуло, тужилаштво је предузело радње из своје законом установљене надлежности, па пошто је оценило да нема елемената за кривично гоњење против било ког одређеног лица, с обзиром на апсолутну застарелост кривичног гоњења, о томе је обавестило тужилу.

Основни услов за накнаду претрпљене штете, како материјалне тако и нематеријалне, јесте предузимање штетне (противправне радње) која је узрочна са штетом као последицом, а која је у случају одговорности за нематеријалну штету, у нематеријалној сфери оштећеног. Да би тужена Република Србија у конкретном случају била одговорна, нужно је било утврдити да постоји противправна радња, а то је

поступање државног органа које је неправилно и незаконито. Првостепени судови нису на довољно одређен и јасан начин утврдили из којих радњи произлази неправилан и незаконит рад државних органа тужене, из чега би произашла одговорност за штету у нематеријалној сфери код тужиле. При томе, треба имати у виду да медицинске установе од којих је тужила тражила податке, односно Болница „ББ“ у ..., Клиника за гинекологију и акушерство и Институт за патологију и хистологију Нови Сад, као и Дом здравља у ... имају парничну способност, као правна лица, и непосредно одговарају за штету која је евентуално причињена њиховим радом.

Према одредби члана 145. став 2. Устава Републике Србије судске одлуке се заснивају на Уставу, закону, потврђеном међународном уговору и пропису донетом на основу закона. Одредбом члана 16. став 2. Устава Републике Србије је прописано да су опште прихваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни део правног поретка Републике Србије и да се непосредно примењују. Због тога се, од ратификације, и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода непосредно примењује (Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода „Службени лист Србије и Црне Горе“, међународни уговори број 9/03, 5/05, 7/05 и „Службени гласник РС“ бр. међународни уговори број 12/2010), па судови своју одлуку могу засновати и на Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода, у смислу већ наведене одредбе Устава Републике Србије. Устав Републике Србије, у одредби члана 18. став 3, прописује како се одредбе о људским и мањинским правима тумаче – у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и праксе међународних институција које надзиру њихово спровођење. Када се говори о пракси међународних институција, пре свега се имају у виду пресуде Европског суда за људска права, и то не само оне донете против Републике Србије, већ и других држава уговорница Европске конвенције. Међутим, ова одредба говори о томе како се људска права тумаче, из чега произлази да увек када је тема о којој се одлучује људско право, приликом тумачења морају се имати у виду међународни стандарди људских и мањинских права садржани у пресудама Европског суда. Примена пресуда Европског суда за људска права не подразумева примену поједине пресуде као прецедента (као у англосаксонском праву). Зато се пресуда у предмету Зорица Јовановић против Србије не може у конкретном случају применити тако да се тужили досуди правична накнада која је досуђена и подносиоцу представке пред Европским судом за људска права Зорици Јовановић, како то чине нижестепени судови у побијаним одлукама. Узрок смрти бебе Зорице Јовановић никада није утврђен, нити је смрт икада званично пријављена, па су чињенице утврђене у овом поступку различите од оних које су утврђене пред Европским судом за људска права у предмету Зорице Јовановић против Републике Србије.

Република Србија има обавезу да се повинује правноснажној пресуди Европског суда за људска права, како то произлази из одредбе члана 46. став 1. Европске конвенције, а што у конкретном случају није учињено до доношења правноснажне одлуке о тужилином захтеву, јер Република Србија није обезбедила механизам за обезбеђење појединачног обештећења свим родитељима у ситуацији као што је или која је довољно слична ситуацији подносиоцке представке, у року од годину дана, који рок јој је остављен овом пресудом. Међутим, то никако не утиче на одлуку суда о захтеву тужиле у овом поступку, јер је наведена пресуда Европског суда за људска

права створила правну обавезу Републици Србији према одредби члана 46. Европске конвенције, да је изврши у обавезујућем делу, али је процес извршења у надлежности Комитета министара који надгледа њено извршење. Последица непоступања подразумева могућност изрицања мера које су у надлежности Комитета министара, али никако не утиче на одлуку о праву тужиле на накнаду штете.

У смислу наведеног треба имати у виду да је Република Србија донела Закон о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестале из породилшта у Републици Србији („Службени гласник РС“ бр. 18/20 од 03.03.2020. године, а који је ступио на снагу 11.03.2020. године), и примењује се истеком рока од 3 месеца од дана ступања на снагу, изузев одредаба члана 3, 5, 15, 16. и 17. овог закона, које се примењују од дана ступања на снагу овог закона. Тим законом је прописан поступак у коме се утврђују чињенице о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породилишта или из здравствених установа у Републици Србији и поступак у коме се досуђује правична новчана накнада нематеријалне штете, као и органи који су надлежни за спровођење закона.

Због свега наведеног, ревизија тужене је усвојена и одлучено као у изреци пресуде.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду све примедбе наведене у овом решењу, употпуниће утврђено чињенично стање и правилном применом материјалног права донети нову закониту одлуку.

Из наведених разлога одлучено је као у ставу другом изреке решења, на основу члана 416. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа-судија
Божидар Вујичић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић